

wijzingen van den geneesheer de lichamelijke opvoeding zóó te individualiseeren, dat slechts nut en geen schade wordt teweeggebracht. Het is mijn overtuiging, dat een goede lichamelijke opvoeding te groote beteekenis heeft voor de volksgezondheid, dan dat men daartegenover rekening mag houden met gevoeligheden van de zijde der geneeskundigen.

Loosduinen,
2 November 1921.

H. A. N. VECHTMANN,
*Leeraar aan de kweekschool voor gymnastiek
en heilgymnastiek te 's-Gravenhage.*

MALARIA EN BEHANDELING DER HARDNEKKIGE GEVOLGEN.

Een enkele opmerking naar aanleiding van bovengenoemd artikel door KRAMER. Ook in het Burgerziekenhuis wordt reeds gedurende enkele jaren van de gecombineerde chinine-neosalvarsaanbehandeling gebruik gemaakt. Evenals in Rotterdam zijn wij over de resultaten tevreden. Om eerlijk te zijn tegenover het chinine moet ik vermelden, dat ik tot nu toe tevergeefs naar een patiënt zocht, bij wien chinine of zijn derivaten, *mits goed verdragen*, in den steek lieten. Dit geldt voor vele lijders aan malaria tropica of tertiana en enkele aan quartana, waarvan verscheidenen bij ons vermoedelijk uit dezelfde bron stammen als die, welke KRAMER beschreef. Ik vraag mij af, of de doseering van chinine hier ook een rol kan spelen. Ik ben langzamerhand er toe gekomen in hardnekkige gevallen ongeveer 10 dagen lang onafgebroken 1 à 1½ gram meestal hydrochl. chin. per dag te geven, in poeders van ½ gram, onafhankelijk van den koortsaanval. Eerst dan begin ik de intermitterende behandeling.

Reeds vroeger wees ik er op, dat men ook voor malarialijders afkomstig van „boven het IJ” zich er over kan verheugen het neosalvarsaan achter de hand te hebben. Dit bleek mij dezer dagen nog eens duidelijk.

Een 40-jarig goed gebouwde man, bij wien behalve de verschijnselen van malaria tertiana geen organische afwijkingen werden gevonden, krijgt na gebruik van 3 gr. hydrochl. chin. (iedereen dag 's ochtends en 's avonds 1 poeder van ½ gr.) plotseling een volledige amaurosis. De man maakt geen misbruik van alcohol of tabak. Spoedig daarop kon hij alleen wazig zien, wat eveneens verbeterde. Er bleef evenwel gedurende enkele dagen een linkszijdige hemianopsie, terwijl er 7 dagen na het gebruik van de poeders nog beiderzijds symmetrisch een sectorvormig scotoom links boven in het gezichtsveld aanwezig was en de gezichtscherppte voor ieder oog $\frac{5}{15}$ bedroeg. Men zal het hier allicht niet nog eens met andere verbindingen of derivaten probeeren.

Dat het neosalvarsaan in soortgelijke gevallen voorzichtig toegepast ons afdoende helpt, wil ik hier nog eens uitdrukkelijk vaststellen tegenover hen, die van zijn werking op malaria weinig gelooven, omdat hun voorbeelden bekend zijn van lueslijders, die een salvarsaankuur doormaakten en toch steeds aanvallen van malaria kregen. Het is ook uit de literatuur wel bekend, dat syphilis op malaria zeer ongunstigen invloed uitoefent. Ik zag dan ook bij dergelijke patiënten, zoowel na behandeling met neosalvarsaan als met chinine, spoedig recidieven ontstaan.

Amsterdam, 5 November 1921.

A. NIEUWENHUIJSE.

ONGEWONE HOUDING VAN HET KIND EN VAN DEN VERLOSKUNDIGE.

LEIGNES BAKHOVEN (zie vorig nummer, bldz. 2301) mag van geluk spreken, dat hij zijn kraamvrouw haar rode spruit nog levend heeft kunnen aanbieden. Bij het lezen van zijn mededeeling heb ik mij afgevraagd, waarom hij toch in vredesnaam zoo lang gewacht heeft met ingrijpen. Volkomen ontsluiting, aflopend bruin vruchtwater, een voet en hoofd samen ingedaald, zonder verdere verschijnselen van tweelingen, zijn er nog meer dingen noodig voor de aanwijzing tot kunstmatige verlossing? Is men van de diagnose niet geheel zeker, dan wacht men toch, vooral als men iets buitengewoons vermoed, niet eerst een uurtje af! In dien tijd kan alles mooi vastlopen, de baarmoeder zonder vruchtwater trekt zich steeds vaster om het kind samen, alle omstandigheden voor een eventueeler